Oud-Scherpenzeel

VERENIGING
OUD
SCHERPENZEEL

27e JAARGANG NR. 4
DECEMBER 2015

27e JAARGANG nr. 4 ***december 2015***

Vereniging Oud - Scherpenzeel

Van de bestuurstafel 3
Van de penningmeester 4
Activiteitenkalender 4
Uitnodiging ledenvergadering 5
Open dag 12 maart 2016 5
Oud-Scherpenzeel bezoekt Mandersloot 6
Carrosseriebedrijf P. van Doorn & Zn. 9
Scherpenzeelse boerderijen en hun bewoners 16
Nieuwe aanwinsten .....**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

De kopij voor het maartnummer 2016 dient uiterlijk zaterdag 13 februari 2016 a.s. te zijn ingeleverd bij de redactie.

Omslag:
Bakfietsen gemaakt bij Carrosseriebedrijf van Doorn geparkeerd op Plein 1940 (zie artikel *Carrosseriebedrijf P. van Doorn & Zn.*, pag. 9 e.v.)

VAN DE BESTUURSTAFEL

Regeren is vooruitzien. Daarom hebben we kortgeleden schoorvoetend contact opgenomen met onze sponsoren. Het ligt niet in onze aard aan te kloppen bij anderen voor financiële ondersteuning van onze activiteiten, maar toch hebben we de stoute schoenen aangetrokken en wederom degenen benaderd die ons ook dit jaar hebben ondersteund. Het is hartverwarmend te merken dat zonder uitzondering iedereen weer bereid is dat ook komend jaar te doen zonder dat daar van onze kant veel tegenover staat. Daarvoor willen we alle sponsoren hartelijke bedanken.

Tijdens onze goedbezochte bijeenkomst op 27 oktober liet gemeentearchivaris Peter van Beek ons zien hoe archieven worden bewaard en kunnen worden geraadpleegd. Op diezelfde avond werd de geschiedenis van twee Scherpenzeelse boerderijen verteld. Leuk, dat naast huidige en voormalige bewoners ook verschillende buren aanwezig waren. Saamhorigheid is geen historisch begrip, maar wordt gelukkig ook tegenwoordig door velen ervaren. Ook werd onze verenigingsvlag gepresenteerd met daarop het logo van Vereniging Oud-Scherpenzeel en op de achtergrond een afbeelding van ‘t Dorp Scherpenzeel op de Grenzen van Gelderland’, een kopergravure gemaakt door Karel Frederik Bendorp naar een tekening van Jan Bulthuis eind 18e eeuw.

Achter ons liggen verder het leuke bedrijfsbezoek bij Mandersloot Transport, de open dag van 21 november en Winteravond op 10 december waarop we lieten zien hoe je eenvoudig zelf kaarsen kunt maken.

Meer dan driehonderd leden ontvangen met regelmaat via hun e-mail een uitnodiging voor activiteiten van onze vereniging. Een eenvoudige, maar doeltreffende manier om u te informeren. Als uw e-mailadres nog niet bij ons bekend is, wilt u dat dan doorgeven aan ledenadministrateur Ada Brummel?

De tijd gaat snel, daarom hebben we met het oog op het 50-jarig jubileum van onze vereniging in 2018 nu al een jubileumcommissie samengesteld. Als u ideeën heeft over de viering hiervan t.z.t. dan houden we ons van harte aanbevolen.

Voor leuke activiteiten hoeft u gelukkig niet zo lang te wachten, want op korte termijn staan de ledenvergadering van 8 maart en een open dag op 12 maart op het programma. Hierover vindt u meer informatie verderop in

dit blad, terwijl op de kalender is te lezen wat we komende tijd nog meer voor u in petto hebben.
Ik hoop dat u geniet van de verhalen in deze uitgave en ik wens u namens het bestuur fijne feestdagen.

Wim van den Berg, voorzitter.

VAN DE PENNINGMEESTER

Het jaar 2015 loopt ten einde en dan is het goed om te zien of we dat financieel goed kunnen afsluiten. Zoals het er nu uit ziet, gaat dit dankzij onze sponsoren en een verantwoord beleid lukken.
De digitalisering van de Scherpenzeelse krant is ook financieel rond dankzij bijdragen van diverse instanties. Waarschijnlijk zullen we het jaar **2015** met een klein **positief resultaat** afsluiten.
De **begroting 2016** is door het bestuur op 14 oktober jl. goedgekeurd.
In 2016 wordt de huur voor het documentatiecentrum conform afspraak verhoogd. In de begroting hebben we in de begroting € 750, - opgenomen voor ons 50-jarig jubileum in het jaar 2018. Dit hebben we gedaan om een gelijkmatige kostenverdeling in de toekomstige jaren te realiseren. Wat we in dit jubileumjaar gaan doen is nog niet duidelijk, maar wanneer je een goed beleid wil voeren moet je vooruitzien.
Opnieuw hoeven we de contributie voor **2016** niet te verhogen en dat is toch een mooi positief bericht.

Henk Beulenkamp, penningmeester.

ACTIVITEITENKALENDER

Activiteit:	**Wanneer:**	
- Voorjaarsvergadering	8 maart	19.30 - 22.00 uur
- Open dag	12 maart	13.00 - 17.00 uur
- Open dag	7 mei	13.00 - 17.00 uur
- Excursie Harderwijk	21 mei	9.30 - 17.30 uur
- Avondwandeling of fietstocht	24 juni	18.30 - 21.30 uur

UITNODIGING LEDENVERGADERING

Op dinsdag 8 maart 2016 wordt de voorjaarsledenvergadering gehouden in Partycentrum Boschzicht, Burgemeester Royaardslaan 4, Scherpenzeel. Aanvang 19.30 uur.

Agenda:
- Opening en mededelingen
- Vaststellen notulen ledenvergadering d.d. 3 maart 2015*)
- Jaarverslag secretaris*)
- Jaarverslag penningmeester*)
- Begroting 2016*)
- Verslag kascommissie.
- Benoeming kascommissie 2016.
- Bestuursverkiezing. Aftredend en herkiesbaar zijn Mirjam de Wijs-Koning, Henk van der Hoeff en Wim van den Berg. Kandidaat-bestuursleden kunnen door leden worden voorgedragen. Een voordracht kan schriftelijk, ondertekend door minimaal 5 leden, worden ingediend tot uiterlijk 15 februari 2016 bij de secretaris.

*) deze stukken kunt u vanaf 15 februari 2016 inzien op de website: www.oudscherpenzeel.nl Bovendien zijn hiervan exemplaren te verkrijgen op de ledenvergadering. Ook deze keer zal het jaarverslag worden gepresenteerd aan de hand van dia's die tijdens de diverse activiteiten het afgelopen verenigingsjaar zijn gemaakt.

Tijdens de pauze kunt u bladeren in oude fotoalbums en genieten van een doorlopende fotopresentatie van historische beelden van Scherpenzeel. Na de pauze krijgt u een leuk programmaonderdeel met de titel 'Kent u oud-Scherpenzeel?' voorgeschoteld.
We kunnen een interessante en leerzame avond tegemoet zien, die ongetwijfeld net zo gezellig is als voorgaande keren. Vanaf 19.00 uur staat de koffie klaar. U bent van harte welkom.

OPEN DAG 12 MAART 2016

Zaterdag 12 maart staat de eerste open dag van 2016 op het programma. In het documentatiecentrum aan de Burgemeester Royaardslaan is een schat aan historische gegevens over de geschiedenis van Scherpenzeel

opgeslagen. Dat Scherpenzeel verandert kunt u zien in de fototentoonstelling '**Scherpenzeel veranderd**' waarin afbeeldingen van vroeger naast foto's van de huidige situatie staan afgebeeld. In de bibliotheek zijn naast boeken ook veel fotoalbums te bekijken met schoolfoto's en afbeeldingen van verenigingen, bedrijven, gebouwen, personen en ga zo maar door. De fotocollectie wordt voortdurend uitgebreid. Wie geïnteresseerd is in familiegeschiedenis kan daarvoor terecht in de genealogieruimte waar veel te vinden is over voorouders. Meer dan vijftienduizend foto's zijn inmiddels gedigitaliseerd, beschreven en gemakkelijk terug te vinden op de computer. Op de zolder van het Koetshuis ligt een uitgebreide verzameling van oude voorwerpen die stuk voor stuk wat vertellen over de plaatselijke geschiedenis. Bovendien is het tijdens de open dagen altijd erg gezellig en halen bezoekers onder het genot van een kopje koffie herinnering met elkaar op. U bent tussen 13.00 – 17.00 uur van harte welkom.

OUD-SCHERPENZEEL BEZOEKT MANDERSLOOT

Het bezoek

Traditioneel bezoekt onze vereniging elk jaar een Scherpenzeels bedrijf dat kan bogen op een rijke historie. Dinsdagavond 10 november werden zestig leden van harte welkom geheten bij Mandersloot's Expeditiebedrijf door Ronald Mandersloot, directeur van het familiebedrijf. Mandersloot vierde afgelopen zomer haar 50-jarig jubileum. Directeur Mandersloot verzorgde een boeiende presentatie over de geschiedenis en ontwikkeling van het bedrijf. Mandersloot is gespecialiseerd in logistieke dienstverlening en koeltransport binnen Oost-Europa. Het bedrijf heeft vestigingen in Nederland, Polen, Tsjechië, Roemenië en Hongarije. Inmiddels rijden ongeveer honderdveertig vrachtwagens van deze logistieke Scherpenzeelse ondernemer over de Europese wegen. Mandersloot wil de dienstverlening in de toekomst verder optimaliseren. Na de presentatie werden de deelnemers door medewerkers in groepen door het bedrijf geleid om een

50 jaar, 1964-2014

indruk te krijgen van de werkzaamheden. Onder het genot van een drankje werd aan het eind van de avond het interessante bedrijfsbezoek afgesloten.

Geschiedenis in een notendop

Beginperiode

Samen met twee broers was Wuf Mandersloot eigenaar van een kippenslachterij aan het Oosteinde in Scherpenzeel. In 1964 start hij zijn eigen transportbedrijf en stapt hij uit de slachterij. Mandersloot koopt een vrachtwagen en vervoert de kippen van zijn broers door heel Nederland en Duitsland. Dagelijks worden er in die tijd aan het Oosteinde 1200 kippen geslacht. Met zijn echtgenote Teuni Mandersloot-van Ekris opereert het echtpaar vanuit de keuken van hun woonhuis op Oosteinde 7. Vanaf de oprichting tot 1976 rijdt Wuf Mandersloot zelf op de vrachtwagen en doet zijn echtgenote Teuni de administratie en alles wat daar bij komt kijken. Het eerste transport naar Oost-Europa is in 1968. Met een lading bevroren konijnen rijdt Mandersloot van Polen naar Nederland. Polen is dan nog nauwelijks toegankelijk, omdat het tot het achter het IJzeren Gordijn ligt. Samen met een Poolse klant worden de konijnen in Nederland verkocht. In 1969 rijdt Mandersloot al met drie vrachtwagens. Voor een andere klant laadt hij in het toenmalige Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië zwarte bessen en frambozen. In 1976 verhuist het gezin naar de overkant van het Oosteinde waar ze een woonhuis met kantoor bouwen. Er is voldoende parkeergelegenheid voor de vrachtauto's. Op maandagmorgen om zes uur vertrekken de chauffeurs met hun lading naar het oosten. Wuf Mandersloot heeft om kwart voor zes een kan warme koffie klaar. Wie later komt treft het niet, want dan is de koffie koud. Dan kun je het in ieder geval snel naar binnenwerken en zonder tijdverlies aan de slag. Aan het eind van de week komen de chauffeurs weer thuis in Scherpenzeel. De groei van het bedrijf gaat gestaag verder. In 1996 opent Mandersloot zijn eerste buitenlandse vestiging in Polen in de buurt van Poznan. Een aantal vrachtauto's rijdt dan met een Pools kenteken. In 1999 telt het bedrijf 35 vrachtwagens die vooral naar Rusland rijden, maar ook naar alle andere

Oost-Europese landen. In hetzelfde jaar koopt Mandersloot 5500 m2 magazijnruimte op het industrieterrein aan ’t Zwarte Land. In 2001 verhuist ook het kantoor daarheen. Goederen kunnen tijdelijk in het magazijn worden opgeslagen en daarna verder getransporteerd. Door de zware economische crisis in Rusland in 1999 is het ineens afgelopen met het transport naar dat land. Binnen drie maanden moeten 15 auto’s worden afgestoten en krimpt het bedrijf tot twintig vrachtwagens. De bakens worden verzet. Naast internationaal transport naar Oost-Europa richt Mandersloot zich ook op de binnenlandse markt. Dat blijkt een schot in de roos. Het Kruidvat is de grootste klant. In Nederland en België bevoorraden ze alle zaken van deze winkelketen. Van transportbedrijf HeuvelTrans in Tiel koopt Mandersloot maar liefst 13 wagens die allemaal vanuit het distributiecentrum in Heteren naar de vestigingen van het Kruidvat rijden. Dat duurt tot maart 2004. Mandersloot besluit dat jaar de distributie voor het Kruidvat te beëindigen en alle (!) trucks en trailers te verkopen. Van de opbrengst koopt Mandersloot 3,5 ha grond in Polen (net voordat dat land tot de EU toetreedt) waarop het eerste buitenlandse distributiecentrum van het transportbedrijf wordt gebouwd. Het is in 2006 klaar. Dat is een goede beslissing geweest. Mandersloot slaagt erin de beste en snelste transporteur in temperatuur gecontroleerde distributie in Polen te worden. Het is een belangrijke fase in het proces van doorgroeien naar logistieke dienstverlener. In deze ontwikkeling is de volgende logische stap het realiseren van een vestiging in Tsjechië in 2011. Door de strategische overname van transportbedrijf Te Baerts in Roemenië in 2013 krijgt Mandersloot ook daar voet aan de grond, zodat ook Bulgarije en Hongarije bediend kunnen worden. Tussen 2001 en 2011 is het bedrijf in Scherpenzeel meerdere malen vergroot. Kort daarna is tegenover het oude pand een nieuw distributiecentrum met kantoor gebouwd waar Mandersloot sindsdien is gevestigd. Door de verschillende vestigingen in Oost- en Centraal-Europese landen is Mandersloot in staat klanten op een professionele manier diensten te verlenen en heeft het bedrijf een voorsprong op de concurrentie.

Familiebedrijf

Oprichter Wuf Mandersloot vervoert in de jaren zestig vooral kippen vanuit Scherpenzeel. Nu worden o.a. vanuit Polen voor Storteboom verse en diepgevroren kipproducten getransporteerd. Maar ook bloemen, planten, groenten, fruit, vlees, vis en kaas worden veelvuldig vervoerd. Dat

geldt ook voor medicijnen en zogenaamde high value producten. Belangrijke klanten zijn Ikea en de Lidl voor wie Mandersloot veel goederen transporteert. Inmiddels hebben Wuf en Teuni Mandersloot de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Dat betekent echter niet dat zij geen bemoeienis meer hebben met de zaak. Nog dagelijks zijn ze in het familiebedrijf aan 't Zwarte Land te vinden. Zoon Ronald Mandersloot heeft de leiding overgenomen, terwijl zijn zus Marion ook in het bedrijf werkzaam is. Een nieuwe generatie dient zich aan, want inmiddels werken ook twee kleinkinderen in de zaak.

Van klein tot groot

Wim van den Berg

CARROSSERIEBEDRIJF P. VAN DOORN & ZN.

Traditioneel is één van de activiteiten tijdens de viering van Koninginnedag, nu Koningsdag ringsteken. Het evenement is al vele jaren een vast onderdeel van de festiviteiten die door de Oranjevereniging in Scherpenzeel worden georganiseerd. In 2015 was een van de deelnemers Albert Hooijer uit Oene. Hij reed met een door hem gerestaureerde dresseerwagen die zijn overgrootvader Berend Hooijer van boerderij Breeschoten in 1944 heeft laten maken bij Carrosseriebedrijf Piet van Doorn in Scherpenzeel. Hij betaalde de wagen in natura: de waarde werd bepaald op 1 mud rogge. Geld was in die tijd nagenoeg waardeloos. De rogge was eigenlijk voor de Duitsers bestemd voor wie boeren

Carrosseriebedrijf 1952

moesten produceren. Hooijer had een deel van de opbrengst achtergehouden. Een mooie aanleiding om de geschiedenis van Carrosseriebedrijf Piet van Doorn & Zn te beschrijven en ook de dresseerwagen van Hooijer eens nader te bekijken. Piet van Doorn wordt in 1903 in Renswoude op boerderij De Kooi aan de Kooiweg geboren. Na zijn schooltijd gaat Piet aan het werk als leerling-wagenmaker. Dat doet hij achtereenvolgens tot 1920 in Arnhem; bij Ravenhorst in Barneveld en daarna in Hardinxveld Giessendam. Daar leert hij zijn latere echtgenote Maria van der Plas kennen die werkzaam is als huishoudster bij de burgemeester in die plaats. Piet wil graag voor zichzelf beginnen. In 1932 koopt hij van de Hervormde Kerk een blok van twee huizen aan de Dorpsstraat in ons dorp. Daarnaast staat dan nog Bethel, het verenigingsgebouw van de kerk. Dat gebouw is in 1970 gesloopt. Achter het huis laat Piet van Doorn een werkplaats bouwen. Het bedrijf floreert en groeit. Voor 1940 breidt het carrosseriebedrijf uit met een grote aanbouw. Als de oorlog uitbreekt werken er ongeveer vijftien medewerkers. Sommige personeelsleden hebben heel lang bij Van Doorn gewerkt. Geert Vermeulen en Jan Vink zijn daarvan sprekende voorbeelden. Bij het carrosseriebedrijf maakt men allerlei vervoermiddelen, variërend van

Piet en Evert van Doorn, 1948

bakfietsen, boerenwagens tot (later) vrachtwagens. Voor het vrachtwagenmerk Scania bouwt Van Doorn de cabine en de laadruimte. Het chassis met motor haalt zoon Evert van Doorn op in Den Haag. Zittend op een eierkistje en gehuld in een dikke leren jas rijdt hij de chassis in weer en wind naar Scherpenzeel. Het werk in het carrosseriebedrijf is arbeidsintensief, bijna alles is handwerk. Het plaatwerk voor de cabine wordt handmatig op maat 'geklopt' rond een houten mal. Als de werkweek erop zit op Fzaterdagmiddag, fietst Piet vaak naar Arnhem om (iepen) hout te kopen dat hij bij het fabriceren van een carrosserie gebruikt. Het ongeschaafde hout bewerkt het personeel van Van Doorn. Een carrosseriebouwer moet een meester zijn in zowel hout- als metaalbewerking. Het aanbrengen van teksten op de carrosserie wordt uitbesteed aan schilder Gerbrand van Raaij, die dat vak als geen ander beheerst. Als Piet van Doorn zich soms verslaapt, verlaat hij zijn huis door de voordeur om daarna naar de werkplaats achter zijn woning te gaan. Hij vertelt dan dat hij al vroeg bij Gerbrand van Raaij op bezoek is geweest voor een opdracht. Niets is minder waar…Piet van Doorn is lid van de vereniging van wagenmakers. Die vereniging krijgt de eervolle opdracht een dresseerwagen te maken voor Koningin Wilhelmina. Leden maken de verschillende onderdelen. De zitting en rugleuning van de wagen vervaardigt Van Doorn. Piet en zijn vrouw Maria krijgen twee kinderen: Evert wordt in 1931 geboren en Mary in 1933. Het gezin woont vanaf 1948 in een nieuw gebouwd huis. De oude woning aan de Dorpsstraat is gesloopt en op dezelfde plaats is een nieuwe woning gebouwd. Evert gaat in het bedrijf van zijn vader werken. In Utrecht volgt hij een opleiding tot carrosseriebouwer. In 1957 trouwt hij met Rijkje Geertje de Kruif. De andere helft van de oude

Oprichter Piet van Doorn, 1978

dubbele woning wordt dan ook gesloopt en voor Evert en Rijkje wordt tegen de ouderlijke woning een identiek huis gebouwd. Evert en Rijkje krijgen vier kinderen: Marijke, Piet, Marco en Erica. Als Piet van Doorn sr. 65 jaar is, stopt hij met de zaak die hij overdraagt aan zoon Evert van Doorn. Uit praktische overwegingen wisselen vader en zoon met hun echtgenotes van woning. Piet van Doorn is in 1997 op 93-jarige leeftijd overleden; zijn echtgenote Maria is 95 als ze in 1999 overlijdt. Het spreekt voor zich dat de werkzaamheden steeds meer verschuiven naar de carrosseriebouw van vrachtwagens. De bouw van cabines stopt rond 1960. De mechanisatie doet zijn intrede waardoor met minder personeel dezelfde hoeveelheid werk kan worden verzet. Het veel lichtere metaal aluminium vervangt het hout bij de carrosseriebouw. De elders op maat gemaakte aluminium onderdelen zijn klaar voor montage als Van Doorn ze krijgt. Minder tijdrovend, zodat niet meer dan vier personeelsleden nodig zijn.

Ponywagen

Aan de spatlappen met daarop de naam van het carrosseriebedrijf kun je zien dat de carrosserie van de vrachtwagen bij Van Doorn is opgebouwd. Voor reparaties aan oude dresseerwagens en andere voertuigen kun je overigens altijd terecht bij Van Doorn. Piet van Doorn jr. (geb.1963), de oudste zoon van Evert, komt in het bedrijf werken. Samen met zijn vader runt hij het carrosseriebedrijf. Op de Dorpsstraat zijn geen uitbreidingsmogelijkheden. De grote, hoge vrachtwagens kunnen vanwege de lage hoogte van de werkplaats niet naar binnen. Tijd voor een nieuw onderkomen. In 2001 koopt Van Doorn een prachtig pand aan de Glashorst. De bedrijfsruimte aan de Dorpsstraat komt een jaar later in eigendom van Woonstede. Er ontstaat een samenwerking met overbuurman Anemone Horse Trucks voor wie Van Doorn veel reparatiewerkzaamheden aan paardentrucks verricht. Inmiddels

Piet van Doorn jr.

Evert van Doorn

verdwijnt vader Evert wat meer naar de achtergrond en heeft Piet van Doorn jr. de leiding over het bedrijf. Evert gaat echter niet met pensioen. Ook als hij later ziek is, komt hij nog vrijwel dagelijks naar de zaak. Evert van Doorn is 77 jaar als hij in 2008 overlijdt. In het carrosseriebedrijf maakt Van Doorn met twee werknemers in die periode ongeveer 200 ponywagens en verschillende complete paardenwagens. Toch besluit Piet van Doorn het bedrijf in 2008 te beëindigen. De concurrentie is groot en voor een goed inkomen maakt hij heel veel arbeidsuren. Het pand dat nog steeds eigendom is van Van Doorn wordt verhuurd aan Triorep, een groothandel in onderstellen van allerlei voertuigen. Piet is nu werkzaam in de garage bij Van Heugten Transport en woont met zijn gezin aan de St. Barbarakamp. Zijn moeder woont nog altijd in de woning aan de Dorpsstraat.

De dresseerwagen van familie Hooijer

Een dresseerwagen is een paardenwagen die gebruikt wordt om een paard het werk op de boerderij te leren verrichten. Voor een jong paard een geschikt wagentje, omdat het een tweewieler is. Om de twee houten wielen zijn ijzeren banden gesmeed. Voor de koetsier een veilig voertuig, omdat er tussen het paard en de koetsier een schild ter bescherming is aangebracht. De kar heeft een lage bodem en een opstap aan de achterkant. De dresseerwagen biedt plaats aan ten hoogste vier personen. Het is bepaald geen comfortabel voertuig vanwege de stugge bladvering. De wagen is daarom minder geschikt voor het maken van pleziertochtjes. De bomen zijn enigszins gebogen. Berend Hooijer woonde van 1913 tot

Berend Hooijer jr. met dresseerwagen, zestig

Vlnr. Berend, Albert en Riet Hooijer, april 2015

1951 op boerderij Breeschoten. In de oorlog laat Berend bij Piet van Doorn een dresseerwagen maken. Het is één van de laatste exemplaren die Van Doorn maakt. Als Berend Hooijer 90 jaar oud is in 1949 draagt hij de boerderij over aan zijn zoon Ab. De wagen verkoopt Berend voor 400 gulden aan Ab. Bijna twintig jaar later, in 1968, gaat de kar weer over van vader op zoon. De nieuwe eigenaar wordt dan kleinzoon Berend Hooijer, die het wagentje voor 50 gulden van zijn vader koopt. De dresseerwagen wordt na de mechanisatie in de landbouw veel minder gebruikt, omdat het werk van het paard is overgenomen door de tractor. De laatste tijd neemt de belangstelling voor dit type voertuig echter weer toe. Met een koetspaard (Tinker) ervoor zie je de dresseerwagen weer regelmatig rijden. De wagen van Berend Hooijer gaat in 2014 opnieuw over in andere handen. Dan wordt Albert Hooijer, zoon van Berend jr. de nieuwe eigenaar. Het voertuig verkeert echter in slechte staat en Albert besluit hem zelf te restaureren. De wagen heeft zolang Albert zich kan herinneren ongebruikt in de schuur op boerderij Breeschoten gestaan. Alleen de foto's uit vroeger tijden bewijzen dat er ooit mee is gereden. Zonde om zo'n wagen in de schuur te laten wegkwijnen. Albert biedt aan de oude dresseerwagen op te knappen. Niet lang daarna komt zijn vader de wagen bij Albert in Oene afleveren. Enthousiast begint Albert de wagen te ontdoen van slechte onderdelen, het verwijderen van het ijzerwerk en het behandelen van het hout tegen houtmolm. De slechte houtdelen worden vervangen en de overige delen geschuurd en gelakt. Albert wordt door menigeen voor gek verklaard, maar dat weerhoudt hem niet stug door te gaan met de restauratie. Het ijzerwerk wordt gezandstraald en voorzien van een nieuwe verflaag. Authentieke vierkante moeren voor de slotbouten vindt Albert op internet. De smid in Oene kijkt de as na. Hoewel hij er zelf niet zo goed raad mee weet, is er iemand die kennis van zaken heeft. Bij het schoonmaken van de as komen mooie messing delen tevoorschijn, die netjes worden gepoetst. Op de wielen worden details met goudverf aangebracht. De restauratiewerkzaamheden duren drie maanden en de kosten van het herstel bedragen ongeveer €500,- en zijn hoger dan de marktwaarde van de dresseerwagen, maar zeker niet van de emotionele waarde. Het resultaat mag er zijn. Na meer dan veertig jaar rijdt de dresseerwagen die de overgrootvader van Albert Hooijer heeft laten bouwen op 27 april 2015 tijdens koningsdag weer door de straten

van Scherpenzeel. Bij het ringsteken heeft Albert Hooijer de 3e prijs in de wacht gesleept.

Wim van den Berg.

Gerestaureerde dresseerwagen

SCHERPENZEELSE BOERDERIJEN EN HUN BEWONERS

Boerderij Huigenbosch

Het is alweer de achtste boerderij waarvan we op deze plaats de geschiedenis beschrijven. Steeds weer ontdekken we de eigenheid van de verschillende hofstedes en niet te vergeten die van hun bewoners. Verrassende verhalen over de ontwikkeling van agrarische bedrijven en de daarmee samenhangende aanpassingen aan boerderijen en bedrijfsruimtes. Boerderij Huigenbosch en zijn bewoners staat vandaag centraal.

Huigenbosch ligt aan de gelijknamige weg nummer 3. De betekenis van de naam is duidelijk: een boerderij in het bos van Huig. Huig is een oude schrijfvorm van Huibert, dus het bos van Huibert. Om welke Huibert het gaat is niet bekend[1]. Aan de noordzijde liggen Birreveld en Glindhorst, aan de oostzijde liggen Veenschoten en Langelaar, west- en zuidzijde: Groot Kolfschoten en Groot Schaik.

Om de oorsprong van de boerderij wat duidelijker te maken, moeten we terug naar het jaar 1409, de eerste keer dat Huigenbosch wordt genoemd[2].

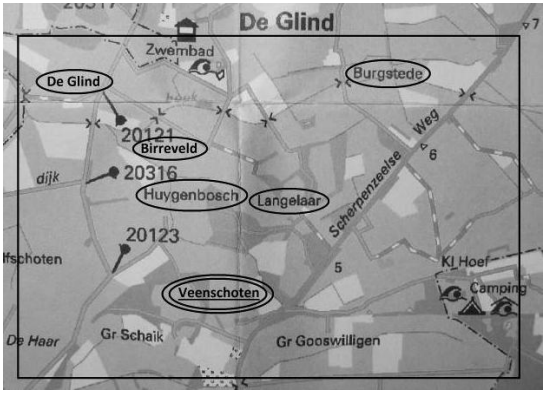

In dat jaar maakt Huigenbosch deel uit van een veel groter gebied: Borgstede, Glind, Langelaar, Veenschoten, Birreveld en Huigenbosch.

We mogen aannemen dat het gebied oorspronkelijk één geheel was,

waarschijnlijk behorende bij Langelaar, waar een kasteel moet hebben gestaan, of althans een versterkt huis. In 1409 is het al gesplitst in een Barnevelds en een Scherpenzeels deel.

- Barneveld: Borgstede, De Glind, Langelaar en Birreveld.
- Scherpenzeel: Veenschoten en Huigenbosch.

Tienden en tijnsen

De boer van Huigenbosch moet elk jaar een tiende deel van de opbrengst afstaan aan de eigenaar van de tiend. Oorspronkelijk was dat de bisschop van Utrecht. Toen de bisschop geld nodig had verkocht hij de tiend aan particulieren. Zo verwierf Claas van Zevender in 1383 vele tienden, waaronder die van Huigenbosch. Hij wordt vermeld in de bovengenoemde akte van 1409. De bisschop en Claas zijn beiden geen eigenaar van de boerderijen, maar eigenaar van de tienden. Deze waren los verhandelbaar. Er is een lijst te maken van deze eigenaren. Ze staan vermeld in het archief van de bisschop.

Elk jaar moet de boer ook een klein bedrag, tijns genaamd, betalen. In 1434 wordt Huygenbosch met name genoemd in een opsomming van de tijnsen van Otto van Scherpenzeel[3]. Otto had ze in 1429 gekocht van een nakomeling van Claas van Zevender. Zo komt de boerderij in de leenboeken van Huis Scherpenzeel terecht. Let wel, de eigenaren van de tienden en tijnsen zijn niet de eigenaar van de boerderij.

De eerste bekende eigenaar is Rutger van Hugenbossch, die de boerderij in 1477 heeft verkocht aan Johan Stevensz van Westerveld[4]. Dezelfde dag laat Johan vastleggen dat de opbrengsten uit de boerderij voor zijn vrouw Marien zijn. Marien is de dochter van Otto van Scherpenzeel, heer van Scherpenzeel. Johan moet dus zelf ook van stand geweest zijn. In 1485 is Johan overleden en erft de boerderij op zijn zoon Willem van Westerveld. Na Willem wordt zijn zoon Peter Willemsz zijn opvolger. En Peter vererft de boerderij op zijn beurt weer aan zijn zoon Johan Petersz. Na Johan komt zijn zoon Peter Jansen om daarna over te gaan op zijn zoon Anthonis Petersz [5]. Van al deze eigenaren weten we alleen van Peter Willemsz dat hij daadwerkelijk op Huigenbosch woonde. En ook de laatstgenoemde Anthonis Petersz woonde er. Maar dan is het inmiddels het jaar 1608.

De graantelling van 1566 vermeldt Jacob Adriaensz als boer op Huigenbosch. Het gezin woont daar met zes mensen. Mogelijk is hij de zoon van Adriaen Tijmansz die in de veetelling van 1526 wordt genoemd,

echter zonder de boerderij te noemen waar hij op woont[6]. Als dit waar is, zijn er op dat moment 5 paarden, 2 tweejarige paarden, 8 koeien, 3 vaarzen, 6 pinken, 75 schapen, 3 varkens en een eenjarig paard op de boerderij.

In 1608 wonen Anthonis Petersz en Marigen Jordensdr op Huigenbosch. Zij laten dat jaar hun testament maken. Hun acht kinderen krijgen ieder evenveel, maar hun oudste zoon Cornelis Thonisz krijgt 50 gulden extra. In 1620 erft Cornelis Thonisz de boerderij, mede namens zijn broers en zusters. Die heeft hij allemaal uitgekocht. Cornelis is in 1633 al overleden en zijn zoon Jan Cornelisz neemt de erfenis over. Jan is echter nog onmondig. Zijn oom Jorden Thonisz neemt zijn zaken waar.

Tussen 1633 en 1639 wordt de boerderij verkocht aan Jan Thonisz van Huigenbosch. Ook hij overlijdt kort daarna. Zijn weduwe Garbrichgen Jansz van de Glind is in 1636 genoodzaakt om een proces te voeren tegen de boer en boerin van Groot Kolfschoten. Zij hebben geld van haar geleend dat zij moeten terugbetalen, inclusief proceskosten. Ook Garbrichgen is kort daarna overleden. Oom Geurt Jansz van de Glind behartigt de zaken voor de vier onmondige kinderen. Geurt is brouwer in Scherpenzeel en ziet weinig toekomst in de situatie. Op dezelfde dag dat hij namens de kinderen de boerderij overneemt verkoopt hij hem direct door aan Franck Petersz[7]. Franck woont dan al op Huigenbosch. Er worden vier kinderen geboren, maar verder is er weinig bekend. Hij heeft wel moeite om zijn boerderij te betalen. Daarom is hij in 1647 genoodzaakt de boerderij te verkopen. De vorige eigenaars zien hun kans schoon en eisen hun achterstallige geld op voor het gerecht van Scherpenzeel[8].

Huigenbosch wordt gekocht door Sanders Huijbertsz van Wolfswinckel. Sander is lakenkoper en woont in Scherpenzeel, dus wordt de boerderij verhuurd aan Egbert Brantsen voor 90 gulden per jaar. De boerderij bestaat uit negen morgen slecht land, drie paarden, vier koeien[9]. Bepaald geen vetpot dus. In 1656 doet zich iets merkwaardigs voor. Dan eist de schout van Scherpenzeel maar liefst een boete van 1000 gulden van Hendrick Willemsz, als borg van de kinderen van zaliger Thijs Hermsz, wonende op Glashorst wegens vernielingen op Huijgenbos [10]. Wat moet dat geweest zijn? Voor dat geld kun je bijna een nieuwe boerderij bouwen!

In 1662 is Gijsbert Maessen de pachter. Hij draagt 5 gulden bij tot de reparatie van het leidak van de kerk van Scherpenzeel.

Eigenaar Sanders Huijbertsz van Wolfswinckel overlijdt in 1672. Zijn zoon Cornelis wordt formeel de nieuwe eigenaar. Hij is één van de drie overgebleven kinderen van de acht die Sander en Grietje Arissen van 't Willaer kregen. Alle drie blijven ze ongehuwd. In 1689 verkopen Cornelis, zijn broer Johannes en zijn zuster Christine, samen met hun moeder Grietje, de boerderij aan Gijsbert Brantsz, die Huigenbosch in ieder geval al van 1674 pacht [11].

Gijsbert Brantsz komt van de boerderij Engelaar onder Renswoude en zijn vrouw Merritje Otten komt van de boerderij Berkhorst onder Scherpenzeel. In feite trouwt hij met zijn buurmeisje, maar dat buurmeisje had al twee huwelijken achter de rug. Gijsbert neemt een vreemde bepaling op bij de koop van Huigenbosch. Hij belooft dat zijn kleindochter Aaltje Lamberts van Butselaar na zijn dood de boerderij voor 1800 gulden mag kopen. Mocht zij voor hem overlijden, dan mag haar zusje Lijsbet hem kopen voor dat geld. Blijkbaar krijgt Gijsbert de rest van de familie over zich heen, want drie maanden later herroept hij de bepaling. Iedereen zal nu evenveel erven. Uiteindelijk is het zijn dochter IJtje Gijsbertsen van Huijgenbosch met haar man Faas Evertsz van Engelaar die Huigenbosch na zijn overlijden in 1699 in bezit krijgen. Het echtpaar is al op leeftijd en woont op Berkhorst en wil daar graag blijven. Daarom verkopen zij Huigenbosch dezelfde dag aan Cornelis Willemsz van Wagensveld.

Zoals de naam zegt is Cornelis Willemsz geboren op Klein Wagensveld onder Renswoude [12]. Cornelis is anderhalf jaar daarvoor getrouwd met Geertje Hendriks van de Glind. Hun eerste kind wordt nog in Renswoude geboren. De volgende elf worden op Huigenbosch geboren. Voortaan zullen de kinderen de achternaam Huigenbosch gaan voeren. Hun nakomelingen doen dat tot op de dag van vandaag. Met al die kinderen zal het heel levendig zijn geweest op het erf. Eén kind overlijdt en de jongste is negen jaar als vader in 1730 overlijdt. De anderen zetten de boerderij voort. Maar één voor één vliegen ze uit. Zoon Willem Cornelissen van Huijgenbosch neemt de boerderij mede in naam van de anderen over. Alle kinderen samen blijven dus eigenaar. Willem komt op de boerderij. Hij trouwt met de Otterlose Marritje Jansen. Het is inmiddels heel rustig geworden op Huigenbosch. In 1741 wonen er vier personen: Willem en

Marritje, dochter Geertje en een knecht. Zij krijgen nog een zoontje, die jong overlijdt. Ook Marritje is niet oud geworden. Willem hertrouwt met zijn meid Kobusje Gijsberts. Zij krijgen samen nog een dochter, Cornelia. Vader Willem Cornelissen van Huijgenbosch koopt in 1763 voor 160 gulden een huis in Scherpenzeel van zijn zwager. Het staat in de Krommehoek en heet in die tijd Het Bonte Paard. Nu is het Prinsheerlijk Eten & Drinken. Het gezin verhuist naar het dorp en Huigenbosch wordt openbaar verkocht. Oudste dochter Geertje trekt na haar huwelijk met Jan Pothoven richting Leusden. Jongste dochter Cornelia trouwt in 1788 met metselaar Jan Vlaanderen en blijft in het ouderlijk huis wonen.

Huigenbosch wordt in 1763 voor 3200 gulden verkocht [13]. Een stoet van nakomelingen van de 11 kinderen van Cornelis Willemsz van Wagensveld en Geertje Hendriks van de Glind moeten de opbrengst verdelen, want de boedel was nog nooit verdeeld. De nieuwe eigenaar heet Gerrit Maassen van Seumeren. Hij is de secretaris van Scherpenzeel. In die functie zorgt hij voor de inning van de gemeentebelastingen. Om te voorkomen dat hij daar een potje van maakt moet hij voor zijn ambt een onderpand afgeven. Hij gebruikt daar de boerderij voor, inmiddels getaxeerd op 3800 gulden. Als Gerrit in 1766 met Anna Catharina Nijenhuis trouwt brengt hij Huigenbosch in bij de huwelijkse voorwaarden. In 1777 verandert hij van functie, van secretaris wordt hij schout van Scherpenzeel.

Gerrit Maassen van Seumeren verhuurt Huigenbosch aan Jan Gosensz, een geboren Barnevelder met Scherpenzeelse wortels. Zijn overgrootvader kwam in 1671 vanuit Munsterland naar Scherpenzeel. Zijn achternaam was toen nog Bevellius. Zijn vader Gosen Jansz Bevellius verhuist naar Barneveld en nu keert de zoon dus terug naar Scherpenzeel, trouwt met de Renswoudse Arrisje Hermens, afkomstig van Abbelaar en gaat op Huigenbosch wonen. Ze krijgen zes kinderen waarvan alleen de oudste drie in leven blijven. Ook Arrisje wordt niet oud, slechts 36 jaar. Het oudste kind is nog maar zeven jaar oud. Daarom hertrouwt Jan Gosensz van Huigenbosch twee jaar later met Jacomijntje Jans, geboren op Ebbenhorst. Nu worden er nog twee kinderen geboren. Het huwelijk zal maar vier jaar duren. Jan blijft met vijf kinderen achter. Na zijn overlijden in 1791 nemen zijn kinderen de boerderij over. Als zoon Gosen de rijke Doornse boerendochter Marritje Everts van Kolfschoten trouwt (zij brengt 4000 gulden in het huwelijk tegen Gosen 400 gulden) gaan ze naar Doorn.

Uiteindelijk blijven Harmen, Arrisje en Jan Jansz van Huigenbosch over. Tot 1799, dan wordt Huigenbosch verkocht door de eigenaren.

Hoe gaat het verder met eigenaar Gerrit Maassen van Seumeren? Na zeven jaar schout te zijn geweest overlijdt Gerrit. Zijn vrouw en twee dochters erven de boerderij op voorwaarde dat zijn vrouw het vruchtgebruik krijgt.

Die opbrengst is blijkbaar niet genoeg om van te leven. Twee keer moet zij 1000 gulden lenen van Dirk Woerdeman, wolfabrikeur uit Scherpenzeel. Dat kan zo niet doorgaan en in 1799 wordt de boerderij verkocht aan Jan Corsen Pater en Gijsbertje Dirks van Voorthuizen. De nieuwe eigenaren nemen de 2000 gulden geleend geld over. Het is niet bekend of zij nog extra hebben betaald. In 1806 kan de lening worden afgelost en is de boerderij schuldenvrij. Jan Corsen Pater is geboren op de boerderij ’t Hooibroek, die aan De Steeg onder Woudenberg ligt. Zijn vrouw Gijsbertje komt van de boerderij Groot Wolfswinkel. Pikant is dat zij op de valreep trouwen: één dag voor de geboorte van hun eerste kind. Het echtpaar woont nog in bij de ouders van Jan, die op Groot Gooswilligen wonen. Daarna wonen zij nog enkele jaren in Ederveen. Mogelijk moeten zij wachten tot het pachtcontract met de vorige bewoners is afgelopen. In 1803 komen zij met hun zes kinderen op de boerderij. Het is een merkwaardig gezin. Vier van de zes kiezen een man of vrouw uit hetzelfde gezin Donkersteeg in Leusbroek. De meesten komen op een grote boerderij, één wordt er bakker. Dat levert het volgende plaatje op:

- Kors Pater trouwt met Hanna van Overeem, wordt eerst molenaar, daarna broodbakker in Scherpenzeel
- Dirk Pater trouwt met Dirkje Donkersteeg en wordt boer op Ubbeschoten onder Renswoude
- Fransje Pater trouwt met Arris Donkersteeg en wordt boerin op Kouwenhoven, toen nog liggende onder Woudenberg, nu Leusden
- Harmen Pater trouwt met Jannigje Donkersteeg en wordt boer op Het Hof onder Renswoude
- Jan Pater trouwt met Maatje van Kolfschoten, wordt eerst tuinman en daarna boer op Huigenbosch
- Willem Pater trouwt met Maatje Donkersteeg en wordt boer op Haksfoort onder Maarsbergen

De vele nakomelingen wonen nog veelal in onze omgeving.

Over het dagelijks leven is weinig bekend. In 1835 wordt Tijmen van Nieuwenhuizen, knecht bij Jan Pater op Huigenbosch, wegens stropen gedagvaard [14]. Een andere knecht is Aalbert van de Peut, in 1842.

De ouders Jan en Gijsbertje worden beiden stokoud voor die tijd, Jan wordt 81 jaar en Gijsbertje 84 jaar. Ze overlijden beiden op Huigenbosch. De kinderen zijn allang het huis uit en het is Jan Pater die de boerderij overneemt. Hij investeert 2000 gulden om hem op te knappen. Daarom heeft zijn moeder bij testament bepaald dat hij de boerderij voor 4000 gulden mag overnemen met aftrek van die 2000 gulden [15]. Hierbij zit ook nog anderhalve hectare hooiland in de polder van Duist bij Amersfoort. Na overlijden van Jan en Gijsbertje koopt Jan in 1842 de anderen uit voor f 3955,73 [16]. Hij blijft dus keurig onder de 4000 gulden. Huigenbosch bestaat uit een huismanswoning, schuur, bakhuis, twee korenbergen, een schapenhok met 28.00.10 ha land, oost: Veenschoten en Langelaar, noord: Birvelt en Glinthorst, west en zuid: Groot Kolfschoten en Groot Schaik.

Jan is dan al lang boer op Huigenbosch, is getrouwd met Maatje van Kolfschoten en zij hebben zes kinderen. Het zijn rustige tijden en het leven gaat door. Als Maatje op 61-jarige leeftijd overlijdt blijkt dat Jan en zij bij de welgestelde boeren horen. Uit haar boedelbeschrijving blijkt dat zij 1600 gulden heeft geërfd van haar ouders. Jan heeft 1400 gulden in het huwelijk gebracht bij de huwelijkse voorwaarden. De inventaris is ruim 4000 gulden waard en dan bezitten zij natuurlijk nog de boerderij[17]. Drie kinderen zijn dan al getrouwd en de vierde trouwt kort daarna. Alleen de jongste twee, Jannigje en Jan Willem blijven met vader op de boerderij. In 1864 trouwt Jannigje met Melis van de Vlierd uit Renswoude. Het echtpaar neemt het bedrijf over en haar vader en broer blijven bij hen inwonen. Vader Jan Pater overlijdt daar in 1886 op 87-

Notaris **C. VAN WIERINGEN**, te *Woudenberg*, zal in het logement „de Holevoet", aldaar bij *Scherpenzeel*, op **Woensdag** den **22. Juni 1887**, des middags te **12 uren**,

PUBLIEK VERKOOPEN:

De kapitale BOERENHOFSTEDE:

„HUIGENBOSCH",

gelegen te *Scherpenzeel*, bestaande in **HUIZINGE** met ACHTERHUIS en DEEL, BAKHUIS, SCHUUR, twee BERGEN, SCHAPENHOK, ERVE, TUIN en BOOMGAARD, **BOUW-** en **WEILANDEN**, HOUTGEWAS en verder aanbehooren, groot 28 Hectaren, 10 centiaren.

Te aanvaarden: **22 Februari 1888.**

Breeder bij biljetten en nadere inlichtingen te bevragen bij genoemden Notaris.

Nieuwe Amersfoortsche Courant, 15-06-1887, blz. 3.

jarige leeftijd. Inmiddels is broer Jan Willem ook ongehuwd overleden.

Melis van de Vlierd en Jannigje Pater krijgen elf kinderen. Het is gezellig druk op Huigenbosch. Toch is het blijkbaar moeilijk om zoveel monden te voeden. Het echtpaar moet 2000 gulden lenen van Jacob van Wolfswinkel. Het komt zelfs zover dat zij de boerderij moeten verkopen.

Huigenbosch is niet alleen van Melis en Jannigje, ook van haar broer en zusters. Op woensdag 22 juni 1887 verzamelen zich om 12 uur allerlei geïnteresseerden en nieuwsgierigen bij logement De Holevoet om de openbare verkoop mee te maken. De hoogste bieder is Benudina Maria van Naamen. Zij geeft 7500 gulden voor de boerderij. Zij is de vrouw van mr. Herman Royaards en zo komt Huigenbosch bij Landgoed Scherpenzeel. Melis en Jannigje blijven op de boerderij, nu als pachters. In 1900 overlijdt Jannigje, vijf dagen na het huwelijk van haar dochter Maatje. Ze is 58 jaar geworden. Melis gaat verder met zoons Gerrit en Willem en dochters Jannigje en Dirkje. In 1906 gaan zij van de boerderij. Melis van de Vlierd gaat naar Renswoude en overlijdt daar op 80-jarige leeftijd.

90 jaar Harthoorn op Huigenbosch (1906-1996)

1906-1928: Willem Harthoorn (1866-1953) en Melisje Schimmel (1865- 1928)

Als familie Van de Vlierd hofstede Huigenbosch in 1906 verlaat, wordt de boerderij aan de 40-jarige Willem Harthoorn uit Maarn verpacht. Willem komt uit een avontuurlijk gezin: vier broers emigreren naar Amerika. Hij is in 1889 getrouwd met Melisje Schimmel uit Scherpenzeel. Het echtpaar komt van boerderij Klein Dashorst. Willem zal niet helemaal onbekend met de boerderij zijn geweest. De voormalige eigenaar Jan Pater was een broer van zijn grootvader. Willem en Melisje verhuizen met vijf kinderen naar Huigenbosch, niet ver van Dashorst. Kennelijk is Huigenbosch in de ogen van Melisje geen vooruitgang, want ze laat zich ontvallen 'dat ze net zo goed naar Amerika hadden kunnen gaan' net als vier broers van Willem. Willem Harthoorn heeft een vooraanstaande plaats in de Scherpenzeelse gemeenschap. Hij is president-kerkvoogd in de hervormde kerk en hij is lid van de gemeenteraad. De oudste zoon van het echtpaar, Cornelis, emigreert later naar Canada. Dochter Melisje is ongetrouwd als ze in 1918 op 27-jarige leeftijd in Scherpenzeel overlijdt. Zoon Gijsbertus vertrekt als hij getrouwd is naar Lunteren. Dochter Oedelia gaat in Ede wonen, ze wordt later de moeder van Riet Hooijer van boerderij Breeschoten. Het op één na jongste kind is Frans Harthoorn. Hij is in 1895 geboren in Woudenberg. Aanvankelijk is er voor hem geen toekomst op boerderij Huigenbosch weggelegd, zodat hij in 1922 besluit Nederland te verlaten om net als zijn broer Cornelis een toekomst overzee op te bouwen. De bootreis duurt zes weken. Na zes jaar duikt hij in 1928 weer op in Nederland om een geldig

Willem en Melisje Harthoorn

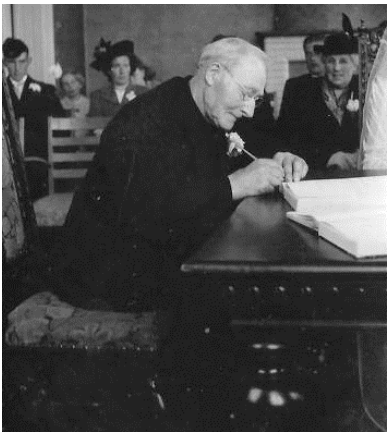

Willem Harthoorn

visum dat toegang geeft tot de USA aan te vragen. Vader Willem is inmiddels de zestig gepasseerd en heeft geen opvolger op Huigenbosch. Hij haalt Frans over de boerderij als pachter van hem over te nemen. Willem heeft goed geboerd en laat een huis bouwen op het Oosteinde (nu nummer 97). Nog voordat het huis klaar is, overlijdt echtgenote Melisje. Willem gaat op het Oosteinde wonen. Hij heeft een huishoudster met wie hij daar nog jaren samenwoont.

1928-1956: Frans Harthoorn (1895-1981) en Willemientje Veldhuizen (1900-1985)

Frans Harthoorn is 32 jaar als hij boer wordt op Huigenbosch. Kort nadat hij in Nederland is teruggekeerd, krijgt Frans verkering met Willemientje Veldhuizen van boerderij Klein Heintjeskamp. Met haar trouwt hij in januari 1929. Het kersverse paar gaat op boerderij Huigenbosch wonen. Ze krijgen drie kinderen: Willem wordt in 1930 geboren; een jaar later komt Jan Harthoorn ter wereld en in 1937 wordt de enige dochter Melie geboren. Frans Harthoorn is actief in de samenleving. In zijn jeugd is hij voorzitter van de jongelingsvereniging. Later maakt hij deel uit van het bestuur van de Gelderse Maatschappij voor Landbouw. Frans is jarenlang gemeenteraadslid voor de Christelijk Historische Unie (CHU) en voorzitter van de Fok- en Controlevereniging. Hij is goed van de tongriem gesneden.

Mien, Melie, Jan, Frans en Wim Harthoorn

Zijn grote vriend is wethouder Geurt van Kampen die ook boer is. In 1949 koopt Frans Harthoorn boerderij Huigenbosch van familie Royaards. Huigenbosch is dan 62 jaar een pachtboerderij geweest. In 1956 laten Frans en Mien een bungalow bouwen op Huigenbosch en verlaten ze de boerderij om plaats te maken voor zoon Jan en schoondochter Gery. Ter gelegenheid van het 25-jarig ambtsjubileum van burgemeester Hoytema van Konijnenburg in 1961 schrijft Frans Harthoorn in een jubileumboek

namens de landbouworganisaties een verhaal waarin hij terugblikt op de ontwikkelingen in de landbouw en veeteelt in de periode 1900-1961.

'Wanneer ik een enkel woord wil schrijven over de landbouw moet ik direct beginnen met te zeggen, de landbouw is in Scherpenzeel aan het verdwijnen. Voor 60 jaar was landbouw hoofdzaak, veehouderij was er wat, varkens en pluimvee ook wat, doch dit werd meer als bijzaak beschouwd. De hoofdzaak was de landbouw, dat wil zeggen de teelt van rogge en een klein stukje haver voor de paarden, doch daar was de grond te slecht voor. Boekweit werd er veel verbouwd en de schapenhouderij tierde welig. Honderden hectaren heide, dennen, hakhout, sloten en wallen met daar tussen door bouwland en veel derde soort grasland waar de schapen op weidden. Veel is er veranderd met de komst van de kunstmest, wilden veel boeren hier eerst nog niet aan, toen ze de resultaten zagen van de kunstmest werd er algemeen gebruik van gemaakt. Zeer veel is in deze zestig jaren veranderd, de heide verdwenen en er begon meer welvaart te komen. De pluimveehouderij zette zijn eerste schreden op de weg die zo geweldig is uitgegroeid. Als verschil zou ik willen noemen: In 1905, toen de markt werd opgericht was er een aanvoer van eieren op deze markt voor het gehele jaar van ruim een half miljoen en in augustus 1956 werden op één marktdag aangevoerd 1 miljoen eieren. De veehouderij, koeien, is in deze periode ook geweldig uitgebreid en in aantal maar bovenal in productie. In 1913 werd opgericht de Fok- en Controle Vereniging Scherpenzeel. Deze heeft zeer veel bijgedragen tot de verbetering van het vee en van de melkgift en het vetgehalte. Door de aankoop van goede stieren werd dit bereikt en door enkele fokkers met stamboekvee. Was in 1939 de hoogste productie per bedrijf 4300 kg melk, terwijl de laagste beneden de 2000 kg bleef, bij de Fokvereniging was vorig jaar de hoogste productie gemiddeld, bij een bedrijf van 18 koeien, 6262 kg melk met 4 % vet, de laagste productie was toch nog bijna zo hoog als de hoogste in 1939. Een fantastische ontwikkeling van productie! Het aantal koeien steeg ook, doordat het bouwland verdween en bijna alles in grasland werd omgezet. Van 1955 tot 1960 steeg het aantal melkkoeien met ruim 200. Het totale aantal rundvee met 500 stuks. Het aantal varkens dat in onze gemeente werd gehouden steeg van 1955 tot 1960 eveneens met 800 stuks. De paardenstapel gaat zo langzamerhand verminderen, waren er in 1955 in Scherpenzeel nog 107 paarden, jong en oud, in 1960 was dit aantal gedaald tot 87 stuks. We kunnen dit jammer vinden, en dat doen we ook,

maar de wereld gaat door in een razend snelle vaart. De landbouwbedrijven worden gemechaniseerd, alles moet vlugger, omdat ook op onze landbouwbedrijven een dringend tekort is aan arbeiders. Op bedrijven waar vroeger 4 mensen druk waren, doet nu een of anderhalf man het werk met de hulp van machines. Melkmachines zijn praktisch op elk veehouderijbedrijf. Was er in 1955 slechts één landbouwtrekker, in 1960 was dit aantal gestegen tot 22 en nadien zijn er al weer meer bij gekomen. De pluimveehouderij heeft de grootste ontwikkeling ondergaan. Niemand heeft kunnen denken dat dit zo'n vlucht zou kunnen nemen. Werden er in de oorlogsjaren, bijvoorbeeld in 1941 aangevoerd op de Scherpenzeelse markt 16.700.000 eieren, dit aantal was in 1956 gestegen tot 47.100.000 eieren. Wat vroeger bijzaak was, is nu op vele bedrijven hoofdzaak geworden. Niet alleen de legrassen, maar ook de piepkuikenfokkerij neemt in onze gemeente steeds toe. De grootste op dit gebied mest elke 10 weken 25000 stuks, anderen van 12 tot 15 duizend in dezelfde periode en dan nog vele kleinere van 2500 en opwaarts. Als men nu vraagt hoe dit alles zo is vooruit gegaan, zijn daar verschillende oorzaken voor aan te wijzen. Ten eerste de kunstmest, ten tweede de voorlichting. Dit laatste moet men niet gering achten, de G.M.v.L.(Gelderse Maatschappij voor Landbouw) bestaat in onze gemeente al een kleine 50 jaar en deze heeft zeer veel bijgedragen in de ontwikkeling van de landbouw op het gebied van voorlichting en excursies, alwaar het getoond werd hoe het kan en wat er te bereiken is. De burgemeester is erevoorzitter dezer vereniging. Voor 25 jaar is ook de C.B.T.B.(Christelijke Boeren- en Tuinders Bond) opgericht, die eenzelfde opvoedende taak vervult als de G.M.v.L. Fok- en Controleverenigin g, stamboek voor

Mien en Frans Harthoorn, 1961

paarden, koeien en varkens, allen hebben bijgedragen tot de geweldige vlucht die de landbouw heeft genomen. Ook de landbouw voorlichting heeft veel nuttig werk verricht, alhoewel dit door vele boeren beschouwd wordt als een spreekbuis van de regering. Wat de regering wenst, moeten deze voorlichters ons vertellen. Toen er in de oorlogsjaren geen slakkenmeel was kwamen ze ons vertellen dat superfosfaat, wat er wel was, nog beter was. Ten slotte het marktwezen. Dit heeft beslist zeer veel bijgedragen tot de welvaart in onze gemeente. Al in 1905 werd hier door de gemeente een eiermarkt opgericht. Hoewel het begin zeer bescheiden was, de aanvoerders stonden bij de kerk in de openlucht, al heel spoedig bleek dat deze markt bestaansrecht had. Veel is in de loop der jaren door de gemeente gedaan, in samenwerking met de marktcommissie, om tot verbetering te komen. Dit is met groot succes bekroond. Vooral de laatste 25 jaar is door onze Eerste Burger zeer veel gedaan tot de bloei en ontwikkeling van het marktwezen. Niet in het minst de aanleg van goede wegen en de verharding en reconstructie van bestaande wegen naar Scherpenzeel, waarvan de burgemeester voorstander was, heeft hiertoe zeer veel bijgedragen. We kunnen dan ook met trots zeggen Scherpenzeel heeft de op een na grootste vrije eiermarkt van Europa en wat de kwaliteit aangaat, verklaren vele kopers dat ze het liefst in Scherpenzeel kopen en niet alleen om de kwaliteit, ook de mensen zijn er eerlijk en de accommodatie is hier uitstekend. De gemeente heeft dan ook heel wat geld in het martktwezen gestoken, door de bouw en verbouw van de eierhal. Dit is een verstandig besluit geweest want een goede markt brengt welvaart voor de gehele gemeente. Burgemeester Hoytema bedankt voor alles, door U verricht voor de landbouw, veeteelt en de pluimveehouderij.

F. Harthoorn, 1961[18]

Huigenbosch, 1952

1956-1996: Jan Harthoorn en Gery van Beek.

Jan is op 28 december 1931 geboren op boerderij Huigenbosch. Hij gaat samen met broer Wim op de Rudolph Stichting naar de lagere school. Dat is vijf minuten fietsen. De kortste weg is het pad door het land dat uitkomt op de Ringlaan in De Glind. In die tijd is er ook een pad tussen de boerderijen Huigenbosch en Langelaar. Voor en na schooltijd helpen Wim en Jan hun ouders op de boerderij met alle voorkomende werkzaamheden. Na het melken begint de schooldag. Op het bedrijf zijn ongeveer dertig koeien, zestig varkens en zo'n duizend kippen. Daarmee is Frans Harthoorn voor die tijd een grote pluimveehouder. Wim wordt later chauffeur, zodat er voor Jan weinig anders op zit dan bij zijn vader op de boerderij te gaan werken, hoewel hij daar eigenlijk niet zoveel zin in heeft. Maar dat wordt niet gevraagd. Op de landbouwschool in Scherpenzeel leert Jan van meester Van Laar de kneepjes van het vak. Klasgenoten zijn o.a. Wuf en Ab van Ginkel, Aart van Veldhuizen en Bertus van Ee. Overigens vindt het onderwijs slechts één dag per week plaats en in de maanden dat er veel te doen is op de boerderij, is de school gesloten. Thuis op de boerderij krijg je geen salaris van je ouders, maar een paar gulden zakgeld. Met die centen gaat Jan op zaterdagavonden naar bakker

Verwey waar veel jeugd komt om te sjoelbakken en een kroketje te eten. Jan is actief lid van accordeonvereniging Fortissimo. Met de feestdagen krijgt Jan vaak een extraatje. Voor de verjaardag van zijn vriendin Gery van Beek moet hij geld lenen voor een cadeautje. Jan en Gery leren elkaar in 1951 kennen. Gery is in 1932 geboren en groeit op in Woudenberg waar haar ouders een kuikenbroederij hebben. Ze heeft twee zussen en een broer en heeft in Maarn op school gezeten. Al op jonge leeftijd leert ze op aanraden van haar vader kuikens te seksen. Dat is het scheiden van de hanen en de hennen. Na de oorlog komt de introductie van een methode om kuikens op de eerste dag te 'seksen'. Die nieuwe techniek is ontwikkeld in Japan. De Zen-Nippon Chick Sexing School in Nagoya biedt kort na de oorlog een opleiding voor kuikenseksers: hoog gewaardeerde specialisten die achtduizend kuikens

Gery en Jan Harthoorn

Kuikens seksen, Coby van Ginkel en Gery Harthoorn

per dag kunnen sorteren met een accuratesse van 99,7 procent. De hennen gaan naar opfokbedrijven voor leghennen, terwijl de hanen als voer worden verkocht aan de dierentuinen. Teams van Japanse kuikenseksers zwermen uit over de wereld en komen ook in Barneveld terecht, het centrum van de pluimveehouderij in Nederland. Na een paar jaar krijgt Barneveld zijn eigen 'Sex-school'. Een opleiding tot kuikensekser kost maar liefst vijfduizend gulden. Op 22 juli 1948 ontvangen de eerste tien Nederlandse leerlingen hun diploma onder het motto: 'Ook Nederland kan seksen'[19]. Gery is in 1949 op 17-jarige leeftijd een van de eersten die het seks-diploma behaalt. Er zijn maar weinig mensen die het vak van kuikensekser beheersen. Gery heeft veel werk en reist het hele land door. Gemiddeld scheidt ze ongeveer 800 kuikens per uur met een precisie van 98%. Een auto is onmisbaar, zodat ze al snel een rijbewijs haalt en in haar eigen Morris Minor de klanten af gaat. Dat is rond 1950 heel bijzonder. Het kuikens seksen is seizoensgebonden in die tijd en vindt plaats in de maanden januari tot en met mei. Nadat Jan en Gery in 1956 trouwen en de boerderij overnemen, blijft ze doorwerken als kuikensekser. Melie Harthoorn, de zus van Jan, woont op steenworp afstand bij haar ouders in de bungalow. Ze is veel op de boerderij bij haar broer en schoonzuster voor het doen van huishoudelijk werk en de verzorging van de kinderen.

Gery en Jan Harthoorn, 1956

Gery helpt van juni tot januari op de boerderij. Evert van Barneveld en Henk van Beek hebben als knecht op Huigenbosch gewerkt. In de jaren zeventig gaat het roer om. Jan Harthoorn specialiseert zich in het opfokken van leghennen en de varkens en koeien verdwijnen. De kuikens komen uit Ochten van kuikenbroeder Het Anker van familie Vroegindeweij. Er is veel werk op het bedrijf, maar omdat het melkvee is verdwenen, kan Jan op zaterdag wat makkelijker weg om bijvoorbeeld naar het voetbalveld te gaan. De landbouwgrond wordt verhuurd. Buurman Evert van Barneveld, die voor zichzelf is begonnen, huurt 9 bunder grond. De melkstal, die na 1960 is gebouwd, wordt ook door hem gebruikt. De rest van het land wordt ook regelmatig verhuurd en gebruikt voor de verbouw van mais. Bouwbedrijf Osnabrugge bouwt een opfokbatterij van 60x12 meter die plaats biedt aan 40.000 kuikens. De kuikens gaan als ze ongeveer 18 weken oud zijn als hennen naar andere bedrijven voor de productie van eieren. Gery Harthoorn stopt midden jaren zeventig met het seksen van kuikens.

In 1979 viert Scherpenzeel het 750-jarig bestaan. Een van de festiviteiten is een Boerenbruiloft in de bedrijfshal van de voormalige Driekleur. Gery en Jan vieren als bruid en bruidegom Jan en Geertje daar hun huwelijk. Op de bruiloft zijn 2000 dorpsgenoten, onder wie burgemeester Heij, aanwezig.

Jan en Gery hebben drie

Geertje, Jan en burgemeester Heij, 1979

Jeanet, Gert, Heidi, Eric Jan, Anneke, Frans en (op schoot) Lisanne Harthoorn, 1991

zoons die alle drie getrouwd zijn en kinderen hebben. Frans (1957) is gehuwd met Anneke Wyma. Zij wonen op Huigenbosch in het huis dat opa Frans Harthoorn in 1956 heeft laten bouwen. Ze hebben twee dochters: Lisanne en Yvette. Gert (1960) woont in Renswoude en is getrouwd met Jeanet Veldhuizen. Samen hebben ze drie kinderen: Denise, Nathalie en Luc. Eric Jan (1969) en zijn echtgenote Heidi v.d. Brandhof wonen in Scherpenzeel. Zij hebben twee kinderen: Isa en Tim. In 1995 besluiten Gery en Jan het bedrijf te verkopen. 90 jaar heeft familie Harthoorn dan op Huigenbosch geboerd. Ze verhuizen in 1996 naar een bungalow aan de Vijverlaan. Huigenbosch wordt verkocht aan familie Van Roekel uit Ede.

De oorlogsjaren op Huigenbosch

In mei 1940 vliegen tijdens melkenstijd tientallen Duitse vliegtuigen over Huigenbosch. Het is voorjaar en het melken gebeurt buiten in het land. De bommen hangen onder de toestellen. De koeien worden vlak voor de evacuatie naar Oudenhorst overgebracht. In de horens van de koeien zijn nummers aangebracht om ze te kunnen herkennen. Ten teken dat de evacuatie begint, luiden de kerkklokken. Huigenbosch ligt natuurlijk op behoorlijke afstand van het dorp, zodat het klokkengelui daar niet wordt gehoord. Te elfder ure vertrekt de familie met eigen auto naar station Woudenberg-Scherpenzeel. Dat is op zichzelf al bijzonder, omdat er nog maar weinig auto's rondrijden in die tijd. Bij de Pothbrug is de weg geblokkeerd, zodat het laatste stuk lopend wordt afgelegd. Net als de andere inwoners van ons dorp evacueert familie Harthoorn naar Noord-Holland. Ze krijgen onderdak in de Wieringerwaard. Bij terugkomst op de boerderij blijken er gelukkig geen vernielingen te zijn aangericht, maar is er wel voer gestolen. Het terugvinden van het eigen melkvee is niet eenvoudig, omdat van meerdere koeien de horens zijn afgeslagen. Boeren met 'slecht' vee benutten deze misdadige mogelijkheid om zo aan 'goed' vee te komen. Frans Harthoorn moet tijdens de oorlog als commies controleren of het maximum aantal toegestane varkens per bedrijf niet wordt overschreden. Als de bevolking van Oosterbeek in 1945 moet evacueren, komt mejuffrouw Royaards, eigenaresse van Huigenbosch, tijdelijk op de hofstede wonen. In en om de boerderij wordt alles op en top in orde gemaakt. Frans en Mien staan hun slaapkamer af aan de freule. Ze eet in de voorkamer. De kinderen moeten netjes en vooral niet te luid praten en zich voorbeeldig gedragen. Dat valt niet mee voor de pubers Wim en Jan en ook de kleine meid Melie is dat niet gewend. De

laatste weken van de oorlog is Barneveld al bevrijd, maar Scherpenzeel nog niet. Tussen beide dorpen is een stuk Niemandsland waarin boerderij Huigenbosch ook ligt. Het is er levensgevaarlijk. De kogels fluiten om je oren. Ter bescherming slaapt familie Harthoorn in de schuilkelder onder de boerderij. Op ’t erf verschijnen afwisselend Duitse en Amerikaanse militairen. Amerikaanse soldaten doorzeven het kippenhok met kogels in de veronderstelling dat zich daar Duitse soldaten schuilhouden. Dat is niet het geval. Als Jan en zijn broer Wim bezig zijn mais te hakken, ligt er nog geen drie meter bij hen vandaan een granaat in het land waar ze wonder boven wonder niet op zijn gaan staan. Vlakbij Huigenbosch fietst verzetsheld Wim van Beek in augustus 1944 met medeverzetsstrijder Karel van Ginkel op de hoek van de Kolfschoterdijk en Kolfschoten als zij worden aangehouden. Om ervoor te zorgen dat de graanoogst uit handen van de Duitsers blijft, hebben ze dorsmachines onklaar gemaakt. Voordat ze hun wapens kunnen pakken, wordt Wim neergeschoten. Karel, die gewond geraakt is, weet te ontkomen, maar Wim sterft ter plekke. Jan ziet het ontzielde lichaam van Wim van Beek liggen als hij even later langs fietst. Dat beeld blijft je hele leven op je netvlies gegrift staan.

Boerderij Huigenbosch en veldnamen

De huidige boerderij dateert vermoedelijk uit twee periodes. Het achterhuis uit de tijd dat Huigenbosch is gekocht door Benudina van Naamen in 1887 en het voorhuis uit het begin van de vorige eeuw. Veldnamen die bij de landbouwgrond van Huigenbosch horen zijn de Eng, de Brummelhorst, de

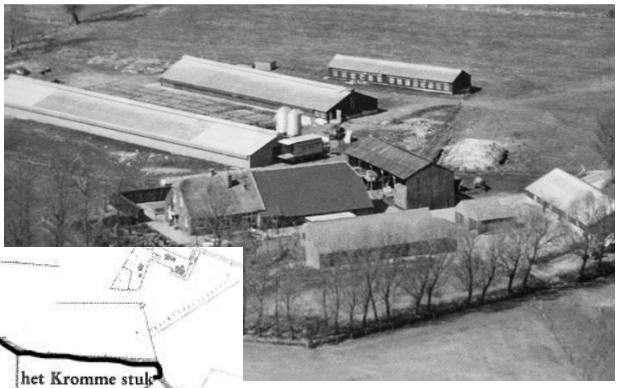

Zwembad

Koewei, het Kromme stuk en de Melm. In 1949, toen familie Harthoorn de boerderij kocht, is een nieuwe schuur gebouwd. Bijzonder is dat er in de jaren zeventig naast de boerderij een zwembad is gekomen. Ter voorkoming van lekkage zijn de wanden maar liefst dertig cm dik gemaakt. Om de watertemperatuur te verhogen, stroomt het water uit het bad over de dakpannen weer terug in het zwembad. Op een warme dag stijgt de watertemperatuur met dit inventieve systeem aanzienlijk. De boerderij heeft oorspronkelijk een rieten kap, maar deze is later deels vervangen door pannen en nu is de hofstede geheel met dakpannen gedekt. De situatie is stapsgewijs veranderd. Eerst zijn aan de kant van het zwembad op het voorhuis pannen aangebracht waarover water kon stromen ter verwarming van het bad. Aan die kant was het achterhuis bedekt met riet. Aan de andere kant van het pand was het net andersom: het voorhuis had riet en het achterhuis pannen. In 1979 is de boerderij van binnen grondig gerenoveerd, waarbij vloerverwarming is aangelegd. De hooitas, hooiberg, kippenhokken en schaapskooi zijn allemaal verdwenen. In 1995, als familie Van Roekel op Huigenbosch komt, krijgt de boerderij een nieuw dak dat voor het eerst in z'n geheel is gedekt met pannen. Aanvankelijk met sneldekkers, maar in 2007 zijn deze vervangen door geglazuurde pannen. Jeanet van Roekel voorziet het houtwerk van een nieuwe verflaag in 1995. Het water uit het zwembad loopt sinds die tijd door slangen over het dak van de kippenschuur. De oude koeienstal en de varkensschuur zijn gesloopt. De beek die over de grond bij Huigenbosch loopt, is verlegd, zodat de nieuwe koeienstal verder van het woonhuis is komen te staan. Om dit te realiseren zijn ook zesentwintig knotwilgen gekapt. Elders op Huigenbosch is voor nieuwe aanplant gezorgd. Bouwbedrijf Osnabrugge heeft een mestsilo, een koeienstal voor 70 runderen en een kippenschuur gebouwd. Omdat de stal niet zover van een bos ligt, moet deze emissiearm zijn en wordt een mestschuif gebruikt i.p.v. een grup. De nieuwe kippenschuur heeft dezelfde afmeting als de oude

schuur. Deze schuren bieden samen plaats aan 12.500 legkippen. Ook bouwt men een kippenschuur die even groot is als de twee andere schuren samen. In totaal heeft Van Roekel dan 25.000 legkippen. Als familie Uitbeijerse hofstede Huigenbosch in 2007 overneemt, bouwen ze twee nieuwe schuren. Een stal tussen twee bestaande bedrijfsgebouwen en een nog veel grotere schuur. De totale stalruimte komt daarmee op ongeveer 7500 m2. De voormalige kippenschuren zijn gerenoveerd, aangepast en geschikt gemaakt voor het houden van nertsen. Het komt erop neer dat alleen de vloer en het dak onveranderd zijn gebleven. Ook de boerderij is van buiten en binnen gemoderniseerd. Kennelijk heeft men in de loop der tijd het erf rondom de hofstede meer dan een halve meter opgehoogd. Daardoor ligt de oorspronkelijke vloer van de boerderij ongeveer 60 cm onder de huidige vloer. Ook de oorspronkelijke fundering ligt aanmerkelijk dieper. De oude deurdorpels liggen nog steeds onder de nieuwe dorpels, maar wel ruim een halve meter lager. Het verklaart wellicht de geringe hoogte van de zijmuren van het achterhuis. De huidige eigenaar heeft een nieuwe buitenmuur om het voorhuis gemetseld waardoor een dubbele spouwmuur is ontstaan. De hofstede is voorzien van nieuwe kozijnen en binnen is de boerderij geschikt gemaakt om er met een groot gezin in te kunnen wonen.

Nieuwe boeren op Huigenbosch

1996-2007: Brand en Jeanet van Roekel

Brand van Roekel is in 1946 als boerenzoon geboren op een boerderij in ‘t Broek in Ede. De boerderij ligt langs de provinciale weg van De Klomp naar Ede ter hoogte van de A 30 (voorheen de S 1). Het is een van de weinige naamloze boerderijen. Brand trouwt in 1968 met Jeanet van Grootheest uit Bennekom. Ze gaan in een bungalow naast het ouderlijk huis van Brand wonen. Later verhuizen ze naar de boerderij. Brand is de 5e generatie van de familie die daar een gemengd agrarisch bedrijf heeft. Er

Brand en Jeanet van Roekel, 1996

huizen koeien, kippen en varkens en een deel van de landbouwgrond wordt voor akkerbouw gebruikt. Vanwege stadsuitbreiding moet familie Van Roekel in 1995 plaatsmaken voor nieuwbouw in de wijk Kernhem. Hun oog valt op Huigenbosch dat te koop staat. Niet veel later zijn zij de nieuwe eigenaren van boerderij Huigenbosch met tweeëntwintig ha grond. In Ede behoudt Van Roekel ongeveer 18 ha.

Ze verhuizen zonder hun kinderen Janienke, Henk en Evert naar Huigenbosch. Zij zijn allang het huis uit. Zoon Henk gaat eerst bij zijn ouders op de boerderij werken. Later is hij een agrarisch bedrijf in Denemarken begonnen. Voordat Jan en Gery Harthoorn naar de Vijverlaan verhuizen, wordt er al hard gewerkt aan de boerderij. In de tijd van familie Harthoorn is boerderij Huigenbosch een opfokbedrijf voor leghennen. Van Roekel richt zich op het houden van legkippen en koeien. Vanuit het opfokbedrijf komen de kippen als ze ongeveer 16 weken oud zijn naar Huigenbosch. Twee weken later, als de dieren gewend zijn, beginnen ze eieren te leggen. Ze blijven ± 14 maanden op Huigenbosch. Het is de periode waarin de kippen volop eieren produceren. Voeren en eieren sorteren gebeurt grotendeels automatisch en is computer gestuurd. Dat geldt ook voor de luchtbehandeling in de stallen. De eieren van de zogenaamde Freiland kippen zijn in Duitse supermarkten te koop en hebben een Duits keurmerk. Om gezondheidsredenen moet Brand van Roekel het in 2000 wat kalmer aan gaan doen. Daarom huurt hij bedrijfshulp in die aanvankelijk de verzorging en het melken van de koeien voor zijn rekening neemt. Evert Jan van de Hoef en Jan van Doorn komen het pluimvee op Huigenbosch verzorgen. Later heeft familie Van Roekel met pijn in het hart moeten besluiten het rundvee te verkopen. Het is niet de enige

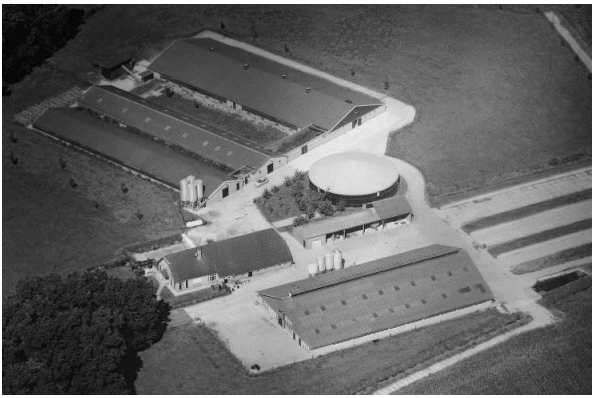

Brand en Jeanet van Roekel, eieren sorteren

tegenvaller die Brand en Jeanet te verwerken krijgen, want een paar jaar later, in 2003, wordt Huigenbosch getroffen door vogelpest en moet het bedrijf worden geruimd. Als de koeien zijn verdwenen, wordt het grasland omgeploegd en gebruikt voor de verbouw van aardappelen voor de firma Farm Frites uit Rotterdam. Zodra de pootaardappels de grond ingaan, is de datum waarop de piepers gerooid worden al vastgesteld. En na het rooien liggen ze een dag later in de diepvries in de winkels. Ook teelt men tarwe en mais. Wisselteelt voorkomt uitputting van de grond. Voor groenbemesting zaait Brand van Roekel mosterdzaad. De loonbedrijven Schimmel, Berkhof en Joosten verzorgen het werk op het land. Leverancier van het voer is Rijnvallei. In tussentijd verslechtert de gezondheidstoestand van Brand van Roekel dusdanig dat hij en Jeanet in 2007 tot de conclusie komen dat ze met het bedrijf moeten stoppen. Ze verkopen Huigenbosch aan Dirk en Hetty Uitbeijerse. Brand en Jeanet van Roekel kopen een bungalow op de Burgemeester Röelllaan waar ze nog steeds wonen.

Jeanet en Brand van Roekel

2007-heden: Dirk en Hetty Uitbeijerse

Dirk Uitbeijerse komt uit Waddinxveen, waar hij in 1967 is geboren. Zijn wieg stond op de plaats waar nu het Gouwe-aquaduct over de A12 is. Eind jaren zeventig moet familie Uitbeijerse met hun agrarische bedrijf uitwijken naar een boerderij ongeveer 500 meter verderop. Het aquaduct wordt in 1981 geopend. Het melkvee- en loonbedrijf gaat over van vader op zoon. In 1989 trouwt Dirk met Hetty Schultink uit Rotterdam. Kort daarvoor, in februari 1982, begint Uitbeijerse met het fokken van nertsen, omdat het slecht ging in de melkveehouderij door de gevolgen van de invoering van de melkquotering. Vanwege de ecologische hoofdstructuur die uitbreidingsmogelijkheden in Waddinxveen in de weg staat en omdat de welzijnseisen voor het houden van pelsdieren veranderen waardoor de dieren meer ruimte moeten krijgen, besluit familie Uitbeijerse op zoek te gaan naar een andere boerderij. Die vinden ze in Scherpenzeel waar hofstede Huigenbosch te koop staat. Uitbeijerse is in 2007 de laatste boer

die vertrekt uit het gebied dat ondertussen braak ligt als gevolg van mislukte natuurontwikkeling. Dirk en Hetty verhuizen met acht kinderen naar Scherpenzeel. In 2009 ziet de jongste dochter Deborah het levenslicht op boerderij Huigenbosch. Zij is de enige Uitbeijerse in het gezin van Dirk en Hetty die in Scherpenzeel is geboren. De werkzaamheden op de boerderij doet Dirk samen met zijn zoons. In hun vrije tijd dragen ook andere kinderen hun steentje bij. In drukke tijden huurt hij extra mankracht in. De koeienstal die sinds 2000 heeft leeg gestaan krijgt in 2007 nieuwe bewoners en wordt bevolkt door 75 melkkoeien. Daarnaast zijn er 50 stuks jongvee. Sinds 2010 heeft Uitbeijerse een melkrobot. De koeien staan op stal en de 20 ha landbouwgrond is als gras- en maisland in gebruik. De melk wordt geleverd aan Zuivelfabriek De Graafstroom in Bleskensgraaf, onderdeel van Zuivelcoöperatie DeltaMilk. Hierbij zijn inmiddels 150 veehouders aangesloten. De Graafstroom produceert kaas. De nertsenfokkerij is op Huigenbosch de andere tak van het agrarische bedrijf. Het is een gesloten bedrijf d.w.z. dat de dieren op Huigenbosch worden geboren en daar ook worden geslacht. Het bedrijf bestaat uit 6000 moederdieren en 1000 reuen die jaarlijks samen zorgen voor ongeveer 30.000 nertsen als nageslacht. De paartijd van de pelsdieren is in maart, waarna de nertsen na zo'n 49 dagen in de maand mei worden geboren. Hun voedsel bestaat uit restanten van kip en vis dat dagelijks vers wordt aangeleverd. De nertsen krijgen dat een paar keer per dag in gemalen toestand voorgeschoteld. Na ongeveer een half jaar zijn de dieren volgroeid en hebben ze hun wintervacht. In november is de slachtperiode waarna de pelzen naar de veiling in Kopenhagen in Denemarken gaan. Zo'n 60% van de productie gaat vervolgens naar China. Het reinigen van de dierverblijven gebeurt daarna in de maanden januari en februari waarna de cyclus weer van voren af aan begint.

Henk van Woudenberg
Wim van den Berg

---

[1] In 1387 wordt er een Bert de Hugebosch genoemd: "Item Bert de Hugebosch wat hy syn mess toch op Claes Nulde 1 boet" (RAG, nr. 380, fol. 130). Dit wordt vermeld in het boek: Huijgenbosch, door A.J.W. van Voorthuijsen. Eigen uitgave, Lunteren 2001.

[2] HUA; Bisschoppelijk Archief 271-1, fol. 67vo; 18-04-1409.

[3] Repertorium op de Stichtse leenprotocollen, nr. 1: De Nederstichtse leenacten 1394-1581. Dr. A.J. Maris, ’s-Gravenhage, 1956. Nr. 357.

[4] Huis Scherpenzeel 107, fol. 18-18vo; 11-06-1477.

[5] Tijnsboek van Barneveld. Veluwse Geslachten 223, nr. 1498. Er worden geen jaartallen vermeld.

[6] Graantelling 1566: RAG, Hof van Gelderland 2563. Veetelling 1526: RAG, Hertogelijk Archief 1363.

[7] Huis Scherpenzeel 141, fol. 199vo-201; 19-03-1639

[8] Recht. Arch. Scherpenzeel 1, fol. 11vo; 11-12-1648

[9] Westerholt 252-2 nr. 1; landcedulle 1647.

[10] Recht. Arch. Scherpenzeel 3; 04-02-1656.

[11] Huis Scherpenzeel 143, fol. 5; 08-06-1689.

[12] Zie genealogie Berkhorst op website Oud Scherpenzeel.

[13] Verkoop d.d. 30-06-1763. Belening: Leenboek Huis Scherpenzeel 145, fol. 56; 25-04-1764.

[14] RAG; inv. nr. 0232, Nieuw Rechterlijk Archief 1811-1838, nr. 1288; ingekomen stukken; 11-02-1836.

[15] Not. Scherpenzeel 1213, nr. 15; 25-05-1841. Getekend op Huigenbosch in het bakhuis.

[16] Not. Scherpenzeel 4129, nr. 46; 15-12-1842.

[17] Not. Scherpenzeel 4136, nr. 1; 03-01-1863.

[18] Jubileumboek 25-jarig ambtsjubileum Burg. Hoytema van Konijnenburg, 1961

[19] De Volkskrant, 5 februari 2014.

✂----------✂----------✂----------✂----------✂

Ondergetekende, Dhr./ Mevr.: _____

Straat en huisnummer: _____

Postcode + woonplaats: _____

E-mailadres: _____

geeft zich op als lid van de Vereniging "Oud-Scherpenzeel" tegen een contributie van € 15,00 per jaar.

Handtekening: _____

Foto Martin Wigtman

Bestuur en redactie wensen u goede kerstdagen en een voorspoedig 2016.

Colofon

Voorzitter	: W. van den Berg		Stationsweg 357a
3925 CB		Tel. 033.2772183	
Vice-voorzitter	: Mevr. M.G. de Wijs-Koning		werkgroep documentatie
	Industrielaan 36	3925 BE	Tel. 033.2771409
Secretaris en	: Mevr. J.E. Schuur		
2e Penningmeester	: Roeterskamp 2e	3925 WC	Tel. 033.2588677
Penningmeester	: H.J. Beulenkamp		
	Kostverloren 3	3925 TW	Tel. 033.2772403
Archivaris	: P. Valkenburg		
			Tel. 0318.540124
Leden	: H.J. van der Hoeff		
	Vlieterweg 76	3925 GC	Tel. 033.2772125
	: J.H. Rauw		
	Burg. Heijsingel 34	3925 LP	Tel. 033.2771452
	: M. Wassen		
	Kamillelaan 5	3925 RG	Tel. 033.2773320
Homepage	: www.oudscherpenzeel.nl		
Webmaster	: M.A. Wigtman		Tel. 033.2772973
Ledenadministr.	: A. Brummel		
	St. Annakamp 2	3925 LL	Tel. 033.2772927

Contributie : De contributie bedraagt € 15,00 per jaar.

ING bank : NL74 INGB0004073464 t.n.v. "Vereniging Oud-Scherpenzeel" te Scherpenzeel.

Archief : Documentatiecentrum, Burg. Royaardslaan 5, (in het Koetshuis). Geopend september t/m mei, elke dinsdagavond van 19.00 uur - 21.00 uur. Bovendien op dinsdagochtend en -middag na afspraak met de heer P. Valkenburg of mevr. M.G.de Wijs-Koning.

Redactie	: M. van den Berg		
	Oosteinde 7	3925 LA	Tel. 06-25417782

ISSN: 1573-527

van Asselt

ACCOUNTANTS & BELASTINGADVISEURS SINDS 1946

DRIEBERGEN 0343-516741 - SCHERPENZEEL 033-2862566

WWW.ASSELT.NET